11/02/2024

Οικουμενικός Πατριάρχης: Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να διαφυλάξουμε και να καλλιεργήσουμε τη γλωσσική μας κληρονομιά

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Η Α.Θ. Παναγιότης ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος παρέστη και απηύθυνε χαιρετισμό στην εκδήλωση με θέμα «Η ελληνική γλώσσα ‘εις την Πόλιν’», την οποία διοργάνωσε το Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, στις 9 Φεβρουαρίου 2024, στο Πολιτιστικό Κέντρο της Ομογενείας στο ιστορικό κτήριο της Αστικής Σχολής Γαλατά, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Ελληνικής Γλώσσας.

Στην ομιλία του ο Παναγιώτατος αναφέρθηκε στη σημασία και στη συνεισφορά της ελληνικής γλώσσας στον παγκόσμιο πολιτισμό, επισημαίνοντας ότι αυτή έχει χαρακτηριστεί ως «η μητρική γλώσσα του πνεύματος», στην οποία, πρόσθεσε, γράφτηκαν απαράμιλλα έργα που άλλαξαν την πορεία της ανθρωπότητας και τον ρούν της ιστορίας. “Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει η Καινή Διαθήκη, «σαν να διάλεξε ο Θεός την ελληνική γλώσσα για να αναγγείλει το Ευαγγέλιό Του», όπως έχει λεχθή”, επεσήμανε.

“Η Ελληνική είναι η γλώσσα που υπενθυμίζει αενάως ότι υπάρχει αλήθεια και βάθος των πραγμάτων και όχι μόνον η τετράγωνη λογική της χρησιμοθηρίας. Μια γλώσσα ποιητική και στοχαστική που αντιπαθεί την πεζότητα, που όταν τη γνωρίζης δεν μπορείς παρά να φιλοσοφής και να θεολογής, να νοιώθης ποιητής. Είναι η γλώσσα που βαθαίνει το μυστήριο του κόσμου, αποκαλύπτει την αρμονία, η οποία «κρύπτεσθαι φιλεί», που ξέρει ότι η σοφία και η αλήθεια βρίσκονται «εν βυθώ». Μία γλώσσα που δεν προσαρμόζεται στην προκρούστεια λογική και στις σολομώντειες λύσεις, που δεν συμφιλιώνεται με αντικειμενοποιήσεις και με την προτεραιότητα των μέσων.

Η γλώσσα μας είναι το κλειδί για να εισέλθουμε στον μεγαλύτερο πνευματικό παράδεισο της οικουμένης. Η Ελληνική, όπως γράφει ο Καθηγητής κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης, «σμιλεύτηκε επί 30 και πλέον αιώνες στην έκφραση λεπτών εννοιών της φιλοσοφίας και της επιστήμης, αδρών εννοιών του πολιτικού λόγου και των πολιτειακών θεσμών, σύνθετων εννοιών του ευαγγελικού λόγου και της πατερικής θεολογίας, καθώς και βαθιών στοχαστικών εννοιών του αρχαίου δράματος, της πεζογραφίας και της ποίησης» (Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Αθήνα 2012, Εισαγωγή: Η ιδιαιτερότητα της Ελληνικής Γλώσσας, σ. 13). Πόσο τυχαίο είναι άραγε ότι η γλώσσα μας έχει «προνομιακή θέση» ανάμεσα στις γλώσσες του κόσμου, ότι «η έννοια της συνέχειας, προκειμένου για την ελληνική γλώσσα, δεν είναι ιδεολόγημα, αλλά απτή γλωσσική πραγματικότητα»;

Αυτή η γλώσσα είναι επί μακρούς αιώνες η λαλιά των γηγενών κατοίκων αυτής της Πόλης, της Πόλης των Αρχιεπισκόπων Γρηγορίου του Θεολόγου, του ποιητού της θεολογίας, και του «χρυσού την γλώτταν» Ιωάννου, του «Δημοσθένους της Εκκλησίας», της Πόλης του πολυΐστορος Φωτίου του Μεγάλου, των υμνογράφων, των ποιητών και φιλοσόφων. Εδώ έδρασαν οι Λογάδες του Γένους, η Κεντρική Εκπαιδευτική Επιτροπή και ο Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος, αναδείχθηκαν πρωτοπόροι άνδρες και γυναίκες στα γράμματα και τη λογοτεχνία, εδώ, αρχές του 20ου αιώνα, εκτυλισσόταν ζωηρή συζήτηση για τη δημοτική και την

καθαρεύουσα.”

Στη συνέχεια ο Πατριάρχης υπενθύμισε την καθοριστική συμβολή της Εκκλησίας στη διάσωση της γλωσσικής ταυτότητάς μας.

“Ίδρυσε σχολεία, με τη βεβαιότητα ότι γνώση και χριστιανική πίστη συγκροτούν τον πυρήνα της ιδιοπροσωπίας μας. Ατενίζουμε καθημερινά στο Φανάρι τη Μεγάλη του Γένους Σχολή, που συμβολίζει αυτή την τιτάνια προσπάθεια της Εκκλησίας σε δύσκολους καιρούς, και την πεποίθηση ότι η γνώση της ελληνικής γλώσσας από μόνη της είναι εισαγωγή σε μία υψηλή κουλτούρα, σε ένα ήθος ελευθερίας, σε ένα μοναδικό τρόπο ύπαρξης και συνύπαρξης, σκέψης και πράξης. Και σήμερα, το Οικουμενικό Πατριαρχείο συνεχίζει αυτήν την παράδοση ως υπερασπιστής της γλωσσικής μας ταυτότητας.

Ποτέ η εκμάθηση της γλώσσας μας δεν υπήρξε εύκολο εγχείρημα. Απαιτούσε και απαιτεί ευφυία, προσπάθεια και κόπο. Όμως, η προσπάθεια αυτή απέδιδε καρπόν εκατονταπλασίονα, συνέβαλλε στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, μας έδινε την ικανοποίηση να χαιρόμαστε τον πολιτισμικό και τον πνευματικό μας πλούτο, την ποίηση και τα άλλα λογοτεχνήματα, την εκκλησιαστική υμνολογία, να ξεφεύγουμε από τις παγίδες του στείρου ωφελιμισμού. Ο «εγκλωβισμός στο χρήσιμο» στην εποχή μας, κατά την οποία, όπως λέγει ο Οδυσσέας Ελύτης, «εάν δεν έχεις τίποτε

να κερδίσεις απ’ αυτό που κάνεις, σε κοιτάζουν όλοι με ανοιχτό στόμα» (Η Ελλάδα του Ελύτη, Αθήνα 2021, σ. 120), επιτείνεται από την κυριαρχία της τετράγωνης λογικής των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του τεχνοπωλίου, που κυριαρχεί στον χώρο της εκπαίδευσης. Θα λέγαμε, παραλλάσσοντας μια αντίστοιχη φράση, ότι «η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας δεν ευδοκιμεί ως αξεσουάρ μιάς τεχνοκρατούμενης εκπαίδευσης». Στο σημείο αυτό είναι δύσκολο να βρεθή η ζωτικής σημασίας λύση.”

Ολοκληρώνοντας τον χαιρετισμό του (διαβάστε το πλήρες κείμενο εδώ), ο Παναγιώτατος αναφέρθηκε στην ευθύνη και στον αγώνα όλων όσοι εκπροσωπούν την παρουσία της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας στην Πόλη, σε σχέση και με τις πολυδιάστατες επιπτώσεις του προβλήματος της πληθυσμιακής συρρίκνωσης της Ομογένειας.

“Καμμία προσπάθεια δεν είναι πολυτέλεια, όταν ασχολούμαστε με το θέμα της διατήρησης της ελληνομάθειας και ελληνογλωσσίας στην κοιτίδα του Γένους. Ένα είναι απολύτως βέβαιο: Δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να διαφυλάξουμε και να καλλιεργήσουμε τη γλωσσική μας κληρονομιά, η παραμέληση της οποίας θα σημάνη πολλαπλές συρρικνώσεις, στένεμα του πνευματικού μας ορίζοντος. Πολλοί πολιτισμικοί αγώνες κερδήθηκαν εδώ, στο κέντρο της Ρωμιοσύνης, κάτω από ακραία δύσκολες συνθήκες. Και ο προκείμενος αγών πρέπει να είναι νικηφόρος, για να συνεχίσουμε, όπως θα μας έλεγε πάλι ο Ελύτης, να λέμε τη θάλασσα θάλασσα, τον ουρανό ουρανό, τον ήλιο ήλιο και την ελευθερία ελευθερία. Καλούμαστε όλοι σε κοινή προσπάθεια, με αυτοπεποίθηση, με πίστη στην πρόνοια του Θεού, και με την βεβαιότητα ότι από εκείνον, στον οποίο δόθηκαν πολλά, θα απαιτηθούν πολλά, κατά το βιβλικόν «παντί ω εδόθη πολύ, πολύ ζητηθήσεται παρ’ αυτού» (Λουκ. ιβ’, 48).”

Τον Οικουμενικό Πατριάρχη και το πολυπληθές ακροατήριο καλωσόρισε ο Εξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντίνος Κούτρας, Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στην Πόλη, ο οποίος αναφέρθηκε στο σημαντικό έργο που πραγματοποιείται στα Ομογενειακά σχολεία, ενώ αναφέρθηκε και στο μεγάλο ενδιαφέρον που επιδεικνύουν Τούρκοι πολίτες να διδαχθούν την ελληνική γλώσσα.

Ακολούθως, Έλληνες και Τούρκοι καθηγητές, καθώς και Τούρκοι πολίτες που έχουν διδαχθεί την ελληνική γλώσσα, πραγματοποίησαν ομιλίες για τη σχέση της με τον Πολιτισμό, τη Λογοτεχνία και τη Μουσική, μεταφέροντας, ταυτόχρονα, την εμπειρία τους για το ενδιαφέρον εκμάθησής της που υπάρχει στη σύγχρονη Τουρκική Κοινωνία.

Στην εκδήλωση απέδωσαν παραδοσιακά Μικρασιάτικα τραγούδια τα μέλη της χορωδίας του εκδοτικού οίκου «Ιστός», η οποία αποτελείται από τούρκους πολίτες που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα, μαζί με μαθητές των Ομογενειακών Σχολείων.

Παρέστησαν Αρχιερείς του Θρόνου, κληρικοί της Πατριαρχικής Αυλής, Άρχοντες Οφφικιάλιοι της Μ.τ.Χ.Ε., η Βουλευτής (ΣΥΡΙΖΑ) Ευγεν. κ. Νίνα Κασιμάτη, Πανεπιστημιακοί Καθηγητές από την Τουρκία και την Ελλάδα, και αρκετοί Τούρκοι μαθητές που διδάσκονται στην ελληνική γλώσσα στην Πόλη.

Φωτογραφίες ΑΠΕ-ΜΠΕ